

یادداشت



شفافیت، مهم‌ترین مانع بروز فساد



در شرایط کنونی کشور تأمین مالی، کمبود نقدینگی و سایر دغدغه‌هایی که تولیدکنندگان با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند از جمله مهم‌ترین چالش‌های ی صنعت و تولید است. همچنین بر اساس گزارشانی که اتاق بازرگانی ایران تهیه می‌کند و طبق نظرسنجی صورت گرفته از فعالان اقتصادی در بخش‌های مختلف، تغییر مداوم قیمت مواد اولیه و مشکل تأمین مالی از عمده‌ترین مشکلات عرصه تولید هستند. این مشکلات در سال‌های متعددی وجود داشته و تکرار می‌شوند. به این مسئله قیمت‌گذاری دستوری را هم می‌توان اضافه کرد. واحدهای تولیدی می‌گویند نهاده‌های‌شان را از بازار تهیه می‌کنند و بعداً با قیمت‌گذاری دستوری مواجه می‌شوند که معنا و مفهومی ندارد.

علاوه بر این‌ها بوروکراسی اداری، مسئله تحریم و غیره که آن‌ها هم مسائل مهمی هستند از بزرگ‌ترین چالش‌های تولید و صادرات مملکت محسوب می‌شوند.

در زمینه چالش‌های مورد نظر، شاید سوآلی پیش بیاید و آن اینکه راهکار و راه‌حل چنین مسائل و مشکلاتی چیست تا صنعت و تولید ما بتواند از منجلاب نبود نقدینگی خلاص شود. پاسخ این است که بهترین راهکار ارتباط با دنیاست. در شرایط کنونی ارتباط ما و نظام بانکی‌مان با دنیا تقریباً قطع است و بسیاری از سرمایه‌هایی که می‌توانیم از آن استفاده کنیم، در دسترس‌مان قرار ندارد. از سوی دیگر و در پی موضوع ارتباط با دنیا، شفافیت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که از فساد جلوگیری می‌کند و مهم‌ترین مانع آن در اقتصاد است؛ چراکه وقتی سیستم بسته‌ای داریم، مشخص نیست در این سیستم چه خبر است. بنابر این شاهدیم که فساد در این سیستم به وجود می‌آید.

البته در بسیاری از کشورهای دنیا هم فساد وجود دارد، اما چون سیستم شفافی وجود دارد خیلی سریع شناسایی شده و جلوی آن گرفته می‌شود. وقتی شفافیت وجود نداشته باشد فساد به شکل اتفاقات اخیر و داستان‌های مشابهی که سالیان متمادی شاهد آن بودیم و هستیم به وجود می‌آید. در شرایط فعلی باید مشکلات اقتصاد و تولید را ریشه‌ای بررسی کرد. اگر بخواهیم این گونه نگاه کنیم، باید گفت کشور فاقد استراتژی توسعه است. اقتصاد ما تابع سیاست شده، در حالی که در دنیا بر عکس است و سیاست تابع اقتصاد و منافع ملی است، اما در ایران منافع ملی در پرتو سیاست تعریف شده است.

این مسائل در حالی رخ می‌دهد که شاهد اقدامات کشورهای همسایه و سرمایه‌گذاری‌هایی که توسط اروپایی‌ها انجام می‌شود، هستیم تا آن‌ها بتوانند از میدان‌های مشترک نفتی بیشتر استفاده کنند. به عنوان مثال قطر، عراق، عربستان سعودی و کویت روی میدان آرش دست گذاشتند و از این نفت با حداقل هزینه برداشت می‌کنند و کارشان را جلو می‌برند.

در این میان برخی معتقدند که گرچه جذب سرمایه خارجی در توسعه و تقویت تولید و حل مشکل نقدینگی صنایع مهم است، اما از سرمایه‌های داخلی هم به درستی استفاده نمی‌کنیم. در این مورد باید گفت که در شرایط کنونی بسیاری از سرمایه‌های مافقر می‌کنند و میزان فرار سرمایه در سال بالاست. نهایتاً می‌توان مشکلات امروز صنعت و تولید را این گونه ارزیابی کرد که سیاست کشور باید تابع اقتصاد باشد و اقتصاد باید در رأس امور کشور قرار گیرد. همچنین باید شفافیت در همه امور را مدنظر قرار دهیم. اگر به این امر کمک کنیم می‌توانیم مشکل سیاست خارجی و نظام بانکی‌مان را هم حل کنیم.

گزارش

نازنین محب تبار

روزنامهنگار

امروز بیش از دو سال از عمر دولت سیزدهم گذشته است. در این مدت مسئولانی تا حد معاون وزیر به دلیل نظارت‌های صورت گرفته از کار برکنار شده‌اند؛ حتی در برخی موارد زمزمه‌هایی درباره برکناری برخی وزیران کابینه به دلیل همین حساسیت‌ها مطرح شد که البته در این مورد هیچ‌گاه موضوع به تأیید رسمی نرسید. در همین دوره، دولت از کشف بزرگ‌ترین تخلف مالی خبر داد و با اشاره به برخی تخلفات در زمینه چای دیش، تأکید کرد که این بحث را پیگیری کرده و به قوه قضائیه ارجاع داده است. با این وجود در کنار کشف و اعلام این دسته از تخلفات مالی آنچه بیش از همه اهمیت دارد نحوه برخورد با متخلفان است؛ چراکه اگر مجازات مناسبی برای این موارد در نظر گرفته نشود پامدت‌زمان رسیدگی به این تخلفات طولانی شود، شاید آن‌طور که لازم است قاطعیت حاکمیت در مبارزه و برخورد با فساد ملموس نباشد و بازrandگی کافی ایجاد نشود. همچنین لازم است قوانین و مقرراتی که زمینه‌ساز فساد بوده‌اند و به نوعی راه را برای تخلفات باز گذاشته‌اند با دقت بیشتری زیر ذره‌بین قرار گیرند.

پیش‌بینی مخاطرات سیاست رانت ارزی

بی‌شک یک‌سری عوامل را می‌توان زمینه‌ساز فساد دانست. اقتصاد ایران در زمان برخی دولت‌های گذشته همواره با گلوگاه‌هایی مواجه شده که شرایط را برای بروز تخلفات مهیا کرده‌اند. در سال‌های اخیر نیز تخصیص ارز ترجیحی از جمله موارد ایجاد رانت در فضای فعالیت‌های اقتصادی بوده است. در سال ۱۴۰۰ ابراهیم رئیسی، رئیس وقت قوه قضائیه بر این نکته تأکید کرده بود: «سیاست رانتی ارزی حتماً منجر به تولید پرونده قضایی می‌شود و امروز شاهدان هستیم که برای همین

گفت‌وگو

محمدرضا عادلبور

روزنامهنگار

فکر می‌کنید بروز و رخداد فسادهای مالی در نهایت چه تبعاتی روی صنعت و تولید دارد؟

زمانی که چنین اتفاقی رخ می‌دهد باید دید در تخصیص ارز چه شرایطی پیش آمده که این حجم از منابع به یک سمت هدایت شده است. ما منابع ارزی محدودی داریم و به‌طور طبیعی برای دسترسی به این منابع صف انتظار ایجاد می‌شود. حال اگر فردی خارج از عرف از این منابع بهره‌مند شود طبیعی است که می‌تواند سوءاستفاده کند. به عبارت دیگر رانت‌ها و امتیازات ویژه موجب طولانی‌تر شدن صف برای سایرین می‌شود. از سوی دیگر از یک کارشناس ساده گرفته تا مسئولان رده‌بالا، افرادی هستند که بتوانند دسترسی به این منابع را تسهیل کنند و این وضعیت نیز ریسک بروز فساد اداری را تشدید می‌کند. زمانی که اعداد بزرگ‌تر شود ناخودآگاه چندین نفر برای پوشش ماجرا دخیل می‌شوند و بدین ترتیب نوعی باند تشکیل می‌شود. پس در گام اول لازم است آنچه باعث بروز این نوع رانت‌ها و فسادها می‌شود رفع شود. در این میان سیستم‌های نظارتی و کنترلی باید بتوانند به‌موقع هشدارهای لازم را داده و از بروز تخلفات پیشگیری کنند. شرایط باید به سمتی برود که افراد بتوانند وقوع فساد را با آسودگی خاطر اعلام کنند و گزارش دهند. اگر کارشناسی در یک سازمان متوجه وقوع تخلف از سوی مافوق خود می‌شود باید بتواند آن را اعلام کند. با این کار می‌توان به خودکنترلی و استقرار نظام سلامت سازمانی کمک کرد. در گام بعدی نیز برخورد قوه قضائیه و تساوی و عدالت در برخورد با متخلفان باید مورد توجه قرار گیرد.

بلایی که ارز ۴۲۰۰ تومانی سر اقتصاد آورد

ضرورت برخورد قاطع با فساد

دولت اخباری درباره راه‌اندازی گشت ارشاد مدبران منتشر کردند. در مقاطع زمانی مختلف نیز اعلام شد برخی مسئولان به دلیل همین موضوع از سمت خود کنار گذاشته شده و گاه حتی دستگیر شده‌اند.



گفت‌وگو با «آتی‌نو» در این باره می‌گوید: «در شرایطی که وضعیت اقتصادی به گونه‌ای است که بسیاری از مطالبات به جا مانده، این دسته رخدادهای نتیجه‌مبثی نخواهد داشت.» او همچنین به تأکید دولت بر فسادستیزی اشاره کرده و ادامه می‌دهد: «بر همین اساس تأکید داریم پشت پرده این موضوع شفاف و شرح اتفاقات و اسامی افراد مقصر به مردم اعلام شود. اکنون برای مردم در این باره ابهاماتی وجود دارد و نمی‌دانند چه رخ داده است. در این میان دستور رئیس‌جمهوری در اعلام شفاف این موضوع کمک‌کننده خواهد بود. همچنین لازم است از سوی قوه قضائیه شاهد برخورد مناسب با مقصران حادثه باشیم.»

این نماینده مجلس تأکید می‌کند: «این اتفاقات تبعاتی به همراه دارد و مردم می‌گویند چطور یک کارگر گاهی نمی‌تواند حقوق معمول خود را به‌موقع دریافت کند، اما این دست مسائل رقم می‌خورد؟ چنین تخلفاتی از نظر روانی روی جامعه تأثیر نامناسبی دارد و علاوه بر پیگیری لازم است در صورت وقوع، برخورد قضایی مناسب نسبت به آن‌ها صورت گیرد.»

اعلام شفاف تمامی ماجرا

ثمره بیش از چهار سال اعمال سیاست ارز ترجیحی، پرونده بزرگ‌ترین فساد مالی تاریخ کشور را به نام خود ثبت کرد. حال در شرایطی که دولت همچنان بر مبارزه با فساد تأکید دارد، مسئولان و کارشناسان مختلف از لزوم اعلام صریح و شفاف جزئیات ماجرامی‌گویند و بر معرفی مقصران اصلی ماجرا تأکید دارند. محمدرضا رضایی، رئیس کمیسیون عمران مجلس در

عضو هیأت مدیره اتاق صنعت و معدن هشدار داد

تخصیص ارز و احتمال ایجاد رانت

شرایطی طبیعی است که تشکلهای صنفی می‌توانند در پیشگیری و پیگیری فساد نقشی جدی داشته باشند. بر همین اساس به گفت‌وگویی با آرمان خالقی، عضو هیأت‌مدیره اتاق صنعت و معدن پرداختیم که در ادامه می‌خوانید.

پیش می‌رویم که انحرافات را به همراه دارد.

با توجه به این توضیحات یعنی تشکلهای صنفی می‌توانند در برخورد با این تخلفات نقش مؤثری داشته باشند؟

باید دقت داشت که ما به آمار و اطلاعات دسترسی نداریم و نمی‌توانیم آنالیزهای دقیق اطلاعاتی داشته باشیم. مثلاً وقتی ارزی برای واردات برنج تخصیص می‌یابد معلوم نیست این مبلغ چقدر است و به چه گروهی تعلق گرفته و چه میزان از آن به هدف خورده است. سیستم به‌گونه‌ای است که ارز اختصاص داده می‌شود، اما روی فرجام ماجرا نظارت درستی وجود ندارد. به همین دلیل گاه شاهدیم برنج وارداتی با برنج داخلی مخلوط شده و به اسم برنج ایرانی با قیمتی بالاتر به فروش می‌رسد و سود آن در جیب عده‌ای خاص می‌رود. یادار این میان آیا تشکلهای در جریان جزئیات موضوع هستند؟ در بسیاری موارد اعلام می‌شود آمارها محرمانه است.

به هر حال وقتی عده‌ای در یک صنعت فعالیت دارند، مثل قضیه چای اگر در بخشی تخلفی صورت گیرد سایرین متوجه خواهند شد...

واقعیت این است که فعالان اقتصادی به دقت فعالیت‌های رقیبان خود را زیر نظر دارند و چنانچه فرد یا گروهی از مزایای ویژه برخوردار شود همه متعرض می‌شوند. البته این مربوط به زمانی است که اطلاعات به‌طور شفاف اعلام شود و مثلاً بگویند برای سال جاری قصد داریم این مقدار چای وارد کنیم و برای این کار این مبلغ ارز به این شرکت‌ها تخصیص یافته است. اما متأسفانه این اطلاعات اعلام نشده و به دلیل موضوعاتی مانند تحریم‌ها منتشر نمی‌شود. از سوی دیگر در نهادهای نظارتی نیز لیستی دیده می‌شود که چهار شرکت مختلف برای واردات کالایی ارز گرفته‌اند، اما نهاد نظارتی دیگر این را نمی‌داند